

Anmeldelser og oversigter

Fortid og Nutid

Første hæfte af »Fortid og Nutid« udsendes i 1914 som organ for den fem år forinden stiftede Dansk historisk fællesforening, der med tidsskriftet ønskede at skabe et samlingspunkt, »hvor Vejledninger for Arbejdet kunde gives, og hvor Drøftelser kunde finde Sted om saadanne Opgaver, der burde løses ved forenede Kræfter«. DHF har siden stået som udgiver af »Fortid og Nutid«, og indtil 1954 var fællesforeningens sekretær samtidig tidsskriftets redaktør. En fast rubrik i »Fortid og Nutid« har været referaterne med tilhørende regnskaber fra fællesforeningens årsmøder, en rubrik, der efterhånden som antallet af sektioner er vokset til tre, er blevet ret omfattende. Da sekretær- og redaktørposten deltes, blev den sidste overtaget af Peter Michelsen, der redigerede tidsskriftet frem til 1960, hvorefter Niels Oxenvad var redaktør til 1966. Fra 1966 til udgangen af 1974 har Knud Prange redigeret »Fortid og Nutid«. Der har desuden til stadighed eksisteret et redaktionsudvalg på oprindelig to, fra 1950 tre medlemmer, således at forskellige grene indenfor fællesforeningens virksomhedsområde har været dækket.

Først nogle ord om tidsskriftets »ydre« historie. Man lagde ud i 1914 med at love 4 årlige hæfter – hvert på 2 ark – til en abonnementspris på kr. 2! I 1920'erne blev det normalt at fordele de 8 ark på 2 hæfter, og i 1944 gik man op til 9 ark pr. årgang. Typografi og format – oktav – var stort set uforandret fra 1914 til 1949, da man tog fat på bd. XVIII og gik op i kvartformat. Tidsskriftets redaktion bandt sig ikke længere til et fast antal ark pr. årgang, men stillede i udsigt, at »Fortid og Nutid« skulle udkomme »een a to gange årlig«. De enkelte hæfter blev større, men udgivelsesfrekvensen ned gennem 1950'erne var ret uregelmæssig. I 1963 udsend-

tes første hæfte af bd. XXII og omslag, lay-out og typografi fik en tiltrængt ansigtsløftning – i det store og hele det udseende, tidsskriftet har i dag. Gennem 60'erne udsendtes to hæfter årligt, idet man af og til har slået en årgang to hæfter sammen til et dobbelthæfte. Sidetallet, og dermed stofmængden, har været i jævn stigning, men det gælder naturligvis også prisen, der idag for abonnenter er kr. 45 (i boghandelen kr. 67,50). Tidsskriftets udbredelse er vanskelig at fastslå, da »Fortid og Nutid« i mange år var en form for medlemsorgan for DHF, men abonnements-tallet var i 1955 på godt 400, omkring 1960 lidt lavere, for så at stige raskt i det følgende årti – 1966 omkring 450, 1969 ca. 900, 1972 godt 1100 og 1973 1600.

»Fortid og Nutid«s særlige linie blev allerede præsenteret i det første hæfte, hvor man offentliggjorde »Tidsskriftets Plan«. Det skulle være et »kultur- og lokalhistorisk Tidsskrift af metodisk og vejledende Art«, og planens fædre – Knud Fabricius, Chr. Axel Jensen og Johs. Brøndum-Nielsen – præciserede yderligere, hvad der skulle forstås hermed. Som første punkt nævntes »Korte, sammenfattende Vejledninger og Udsigter over den kulturhistoriske Forsknings nuværende Tilstand paa dens forskellige Omraader med Anvisninger paa, hvorledes der kan arbejdes videre i det givne Spor«. Dernæst skulle det bringe »Meddelelser fra Museer, Biblioteker og Arkiver i København og i Provinsen om Nyfund, Nyordninger og lignende Forhold af almindelig Interesse«, rumme en anmeldelses-sektion, danne forum for »Indbyrdes Drøftelser mellem de historiske Amtssamfund om Foretagender, der bør løses med forenede Kræfter«, samt orientere om lokal- og kulturhistorien i udlandet. »Fortid og Nutid« skulle derimod ikke optage egent-

lige specialafhandlinger, og heller ikke beskæftige sig med »Statshistorien eller den politiske Historie«. Man kan kort sige, at de skiftende redaktører har søgt at opfylde denne plans positive bestemmelser – og har søgt en smidig fortolkning af dens negative (se f. eks. Knud Prange i bd. XXV s. 20). Med udgangspunkt i dette program har indholdet i det første halve århundrede af tidsskriftets levetid grupperet sig omkring artikler, anmeldelser og institutionsberetninger. »Fortid og Nutid« artikler har i vid udstrækning været vejledninger til benyttelsen af, og samtidig redegørelse for indholdet i arkiver og samlinger. En lang række for lokal- og kulturhistorien centrale arkivfonde er skildret, i Rigsarkivet f. eks. lensregnskabene (bd. I s. 141 ff.), i Landsarkiverne f. eks. blsbe- og stiftsøvrighedsarkiverne (bd. V s. 45 ff., 81 ff., VI s. 65 ff., VII s. 30 ff.). Tidsskriftet har gennem årene bragt orienterende artikler om samlinger som Matrikelsarkivet (bd. XVII s. 247 ff.), Kunstakademiets samling af arkitekturtegninger (bd. XXI s. 274 ff.), Institut for navneforskning (bd. XXIV s. 412 ff.) og Det kgl. biblioteks endnu alt for upåagtede småtryksamling (bd. XXV s. 63 ff.). Andre artikler har koncentreret sig om at redegøre for særlige kildegrupper, deres udnyttelse og de metodiske problemer, der knytter sig til anvendelsen af dem, f. eks. aviser (bd. XXI s. 321 ff.) og hoverlindberetninger fra slutningen af 1700-tallet (bd. XIV s. 1 ff.). Den, der ønsker at give sig i kast med 1600-tallets danske tingbøger, kan i »Fortid og Nutid« finde adskillige bidrag til belysning af dette kildemateriales problemer (f. eks. bd. XV s. 73 ff., XXIII s. 183 ff., 412 ff., XXIV s. 517 ff. og 671 ff.). Tilsvarende eksempler kunne hentes fra stedsnavneforskningen – Især de lidt ældre bind af tidsskriftet – og fra de emneområder, der dækkes af de kulturhistoriske museer. Som organ for Dansk historisk fællesforening har »Fortid og Nutid« været naturligt forum for artikler af »fagpolitisk« karakter – kommentarer til og drøftelser af love og bestemmelser af interesse for lokal- og kulturhistorisk arbejde, organisationsproblemer (amtsårhbøger, samarbejdets form, forhold til offentlighed og myndigheder) og indlæg, der søger at gøre

status over udviklingen, f. eks. i europæisk etnologi (bd. XXIV s. 659 ff.) eller de ofte diskuterede forhold mellem lokal- og rigshistorie (bd. XIV s. 206 ff., XV s. 1 ff., XVIII s. 8). Artikler af typen – her taget fra de seneste år – »hvad vil vi opnå med den amtshistoriske årbog?« og »Skal museerne have dobbeltmoral?« udgør et væsentligt træk af »Fortid og Nutid« særlige profil.

Allerede tidligt begyndte »Fortid og Nutid« at bringe litteratur, eller mere ambient, forskningsoversigter. I slutningen af 1940'erne blev denne type bidrag hyppigere og mere dybtgående. Det er imidlertid en form for bidrag, det er vanskeligt at få hentet hjem – de kræver en ganske betydelig indsats af forfatteren. Der er imidlertid stærk interesse for disse litteraturoversigter, som ikke bør svigtes fremover. Professor C. J. Becker har bidraget med oversigter over litteratur om dansk forhistorie fra begyndelsen af 40'erne til 1960'erne, og løvrigt kan nævnes oversigter over søhistorisk (bd. XXII s. 357 ff.), skolehistorisk (bd. XX s. 16 ff.) og landbohistorisk (bd. XX s. 273 ff.) litteratur eller en gennemgang af litteratur om folkeminde 1954–61 (bd. XXI s. 433 ff.).

De egentlige anmeldelser optog kun beskeden plads i de første bind af »Fortid og Nutid«, men i takt med den stærkt øgede publikationsmængde gennem de seneste årtier er også antallet af anmeldelser vokset. Siden omlægningen af formatet i 1949 har hvert hæfte normalt bragt mellem 10 og 20 enkeltanmeldelser. Her har »Fortid og Nutid« ikke mindst haft betydning for de fagområder, der endnu ikke har – eller først for nylig har fået – egne tidsskrifter med dertil hørende anmeldelsessektioner. Det har ligeledes været væsentligt, at egentlige lokalhistoriske arbejder, der normalt blot blev anmeldt »på stedet«, er blevet omtalt og vurderet i et tidsskrift, der har landsdækning.

Beretninger fra arbejdet i de for kultur- og lokalhistorien relevante institutioner (museer, samlinger, biblioteker m. m.) har haft fast plads i »Fortid og Nutid« siden 1914, og fra 1949 som en tilbagevendende årlig (senere to-årlig) rubrik. Med det stærkt stigende antal nye institutioner, bl. a. de lokalhistoriske arkiver, er institutionsberetningerne svulmet voldsomt op

I omfang, samtidig med at det bliver umuligt at opnå 100 % dækning. Det kan derfor blive nødvendigt at ændre på den hidtidige praksis i de kommende år.

De fleste hæfter af tidsskriftet fra 1914 og frem til 1966 rummede både artikler, anmeldelser og institutionsberetninger samt referaterne fra DHF's møder. Der har været forskellige »temahæfter« – således f. eks. to om besættelsestidshistorien (bd. XVI hft. 4 og XXII hft. 2) og om sydslesvigske forhold (bd. XIX hft. 4), ligesom Knud Fabricius' 70 års dag blev fejret med et dobbelthæfte (bd. XVI hft. 1–2) – men skiftende redaktører har stræbt efter en vis spredning i de enkelte hæfter, dels over de nævnte hovedrubrikker, dels over de mange discipliner, der efterhånden har udskilt sig indenfor »lokal- og kulturhistorien«.

Med bd. XXIII hft. 2 overtog Knud Prange redaktionen, og han indførte straks to nye rubrikker. Under »Kommentar« har der været bragt synspunkter og opfattelser vedrørende kulturpolitik, organisationspolitiske spørgsmål og det kultur- og lokalhistoriske arbejde i almindelighed. Og »Historiske noter« – der nok er »Fortid og Nutid«s mest læste afsnit – har siden 1966 bragt korte omtaler af tidsskrifter, enkelte tidsskriftsartikler, udstillinger og større nyfund samt andre begivenheder indenfor de fagområder, DHF omfatter. På en relativt beskeden plads er den Informationsmængde, hvert enkelt hæfte rummer, blevet stærkt forøget. Med bd. XXV hft. 1 introduceredes endnu en ny rubrik – »Debat«. Den er, som navnet antyder, tænkt som et forum for meningsudvekslinger, men ikke mindst som hjemsted for den type bidrag, der falder et sted imellem den egentlige artikel og anmeldelsen – for snæver og speciel til den første gruppe efter tidsskriftets tradition, og for bred og alment rettet til at gå som recension.

»Fortid og Nutid«s horisont har – som naturligt for et tidsskrift udgivet af Dansk historisk fællesforening – normalt været begrænset til danske og nordiske forhold. Der har dog både i artikler og anmeldelser været gået videre ud i Europa. Med den stærkt stigende aktivitet på det lokalhistoriske arbejdsfelt, både indenfor museer,

amtssamfund og de lokalhistoriske arkiver vil tidsskriftet også fremover have sit naturlige arbejdsfelt i de hjemlige egne!

Claus Bjørn.

Fra et nordisk viseseminar

Ann-Maril Häggmann (udg.): Visa och visforskning. (= Meddelanden från Folkkultursarkivet 3). Helsingfors 1974. 210 s. III.

Sommeren 1973 arrangerede Folkkultursarkivet i Helsingfors et viseforskningsseminar i Sideby (Österbotten) som optakt til en tredages visefestival med visesang, visekonkurrencer og visediskussioner. Alle hovedindlæggene har Ann-Maril Häggmann (Helsingfors) nu samlet i en bog, som nok skal vise sig at være nyttig. Vel er det spredte emner, der behandles, og vel er en række af indlæggene ikke gennemarbejdede med henblik på en trykt publikation, men alle bidragyderne er kyn-dige folk, der har noget på hjerte.

Bengt R. Jonsson (Stockholm) lægger for med »några terminologiska skisser«. Med vanlig autoritet og viden sætter han begreber som vise, folkevise, sang, schlag-ger, romance og mange andre på plads. Det er stort set et optryk af en artikel han skrev allerede i 1962, men den er god at have med i denne nye sammenhæng. Reimund Kvideland (Bergen) giver en glimrende exposé over den nyere europæiske forskning, der lægger hovedvægten på »den folkelege sangtradisjonens funksjonelle aspekt«. Al litterær-filologisk tekstforskning har Kvideland kun nedladende bemærkninger om – »det vil vera klart at uten ei nyorientering vil det vera stor fare for at viseforskningen vil koma i utakt med resten av tradisjonsvitskapen og bli ei antikvært forskningsgrein«. Nogen ret kan han have heri, men efter min opfat-telse skal vi nok også passe på, at vi ikke bliver så bjergtagne af det funktionelle aspekt, at vi kaster studiet af den ældre visetradition helt overbord. Det er der en tendens til blandt de yngre folklorister, fordi funktionalister jo først og fremmest må studere samtidstraditionen. Kvidelands entre på visearenaen er imidlertid ele-gant. Få er vel så orienteret i nyere euro-

pæisk viseforskning som han. Artiklen kan med sine 68 fodnoter i virkeligheden betragtes som en meget fyldigt annoteret bibliografi.

Gunnar Ternhag (Falun) er helt på Kvidelands funktionalistiske linje, og han har et samtidsmateriale – indsamlet af ham selv for Svenskt Visarkiv i Stockholm – som han kan anlægge et funktionelt syn på, nemlig fængselsindsattes visetraditioner, herunder narkotikamisbrugerens viser, der på svensk kaldes kåkvisor. De kaldes også for tjackvisor (tjack = narkotika) og om dem skriver Ternhag, at de har »en uppenbart identifikationsförmedlande funktion. De skapar en intensivare sammenhængning blandt missbrukarne, en starkare grupptillhörighetskänsla och avskärmar därmed denne grupp ännu ett steg ifrån det omgivande samhället«.

Lars Huldén (Helsingfors) har skrevet om »visan som påverkningsmedel«. Han gennemgår detaljeret 2 politiske viser fra slutningen af 1700-årene og 2 fra vore dage. Han kommenterer dem filologisk, stilistisk, kulturhistorisk og historisk, og hertil lægger han nogle meget fine og væsentlige betragtninger over »foruttsättningarne för att visor skall påverka en mer eller mindre allmän opinion och formerna hos den påverkande visan«. Huldén sætter tankerne i gang, og han skitserer nye arbejdsopgaver for viseforskerne – f.eks. denne: »en katalog över visornas effekter skulle det vara intressant att ha«. Sin ildenhed til trods er Huldéns bidrag et af de bedste. Det lykkes ham på 12 sider at sende en række spotlights ind over den nyere og nyeste visetradition. Der hvor disse spotlights rammer, ser man i glimt nye muligheder for viseforskningen. Også Huldén belyser visetraditionens funktionelle aspekt, men han står dog med begge ben på litterær og tekstfilologisk grund.

Karl-Ivar Hildemann (Stockholm) skriver endnu engang om sit speciale: de ældste politiske viser. Dennes gang har han fremdraget en nidvis om en skandale blandt kirkens mænd i Lund i slutningen af 1500-årene. Det er et lille historisk essay om et af de mange medlemmer af »skandalskrivernas skrå, som visste att visan er ett skarpeggadt vapen og som fick erfara att den också var ett dubbelgagat«.

Perspektivrigt er et bidrag af Annell Asplund (Helsingfors), for så vidt som hun præsenterer et område, der er ukendt for de altfor mange forskere, der ikke kan læse finsk. Hun skriver om den indflydelse svensk visetradition har haft på den finske. Ved at analysere denne indflydelse får man ikke blot et mere nuanceret billede af den finske tradition, men også et væsentligt bidrag til den rent nordiske tradition. Et godt eksempel herpå er en episode i Staffansvisen, som er gledet ud af den nu kendte svenske tradition, men som dels findes på en række svenske kirkemalerier – og dels netop i finsk visetradition, hvor den svenske Staffansvisen altså så at sige har overvintret i en meget gammel version.

Alfhild Forslin (Åbo) og Greta Dahlström (Åbo) – begge elever af Otto Andersson – skriver personligt og med megen forståelse om skæmteviser, folkeviser og spillemandsmusik i Svenskfinland. Ann-Mari Häggmann redegør for hvad der sker når man forsøger at genoplive de gamle viser. Hun citerer Otto Andersson der i 1906 udtalte at »de gamle skatter, av musik, saga och sång, lekar och dans, som samlats och samlas på landsbygden bör ha ett annat mål än att gämmas i arkiven för att granskas och ordnas av vetenskapen. Deras värde gör, att de förtjäna att berättas, dansas och lekas, sjungas i den dag som är«. Det vil sige at viserne rykkes bort fra deres gamle miljø. De bliver arrangeret og bliver »konstfullt framförd estradmusik«, som Häggmann udtrykker det. John Rosas (Åbo) supplerer Häggmanns bidrag med nogle overvejelser over de musikalske arrangementer. Fabian Dahlström (Åbo) understreger i sit bidrag, at man i dag i skolerne er langt mere interesseret i at kunne præsentere eleverne for de originale vise- og folkemusikindspilninger end for den estrademusik som ellers har præget vort århundrede. Sådan kan tiderne – og moden – skifte i løbet af 60–70 år.

Gennem en række af bidragene får man også et levende indtryk af den systematiske og særdeles dynamiske, projektorienterede indspilningsvirksomhed der finder sted ved de store traditionsarkiver i Norden. Märta Ramstén (Stockholm) har

ligeftrem skrevet en rapport om indspilningsvirksomheden ved Svenskt Visarkiv, der jo er Nordens eneste specialinstitution inden for viseforskningen – og altså en parallel til Deutsches Volksliedarchiv i Freiburg. Ramstén fortæller at »i mån av resurser försöker vi följa upp vissa samtida fenomen, t. ex. spelmansrörelsens verksamhet, den unga generationen spelmän med »nygamla« i ideal och förebilder, kåksånger, »tunnelbanemusikanterna« och sång bland barn på skolgårdar och barnkolonier«.

Bogen afrundes med bidrag af radio- manden Henrik Otto Donner (Helsingfors) og visevennen Tom Gardberg (Åbo) samt med et essay om visens musikuterapeutiske betydning af lægen Harald Teir (Helsingfors). Teir er iøvrigt selv en stor viseven, og det var ham der fik ideen til vise-seminaret og visefestivalen i Sideby sommeren 1973.

Generelt må Visa och Visforskning karakteriseres som en vellykket, uprætentlig bog. Bidragene er brogede og deres undertiden causerende præg har Häggmann klogeligt bedt bidragsyderne om at bibeholde. Det er dermed blevet en bog om et seminar og en visefestival, hvor nordiske viseforskere har fortalt nordiske visevenner løst og fast om hvad de havde på hjerte. Og af fotografierne fremgår det, at seminaret er blevet afholdt i akkurat den samme afslappede form som bidragene er skrevet og udtænkt i.

Iørn Piø.

Lise Warburg: Spindebog

199 sider, illustreret. Borgens Forlag, København 1974. Pris: kr. 74,00.

Med Lise Warburgs Spindebog har den danske tekstil-litteratur fået en væsentlig og tiltrængt forøgelse. Der kommer ganske vist jævnligt bøger, der behandler textile emner, men sjældent en god håndbog. Denne Spindebog, som er en praktisk vejledning i håndspinding, vil snart vise sig uundværlig for enhver seriøs tekstil-interesseret, og den er da også allerede indgået som undervisningsbog på flere uddannelsessteder.

Bogen er disponeret klart og instruktivt

med oplysende fotografier og forståelige tegninger, som anskueliggør teksten på bedst tænkelig måde. Den er opdelt i to hovedafsnit: Materialer og Spinderedskaber. I indledningen gør L. W. straks opmærksom på, at den der først og fremmest vil lære sig spinding, begynder ved det andet afsnit. Det vil nu nok hurtigt vise sig, at uden kendskab til råmaterialet – her især uld og hør – og dets egenskaber kan man ikke opnå et tilfredsstillende resultat. Materiale-læren er nødvendig for at vide, hvilket redskab og hvilken spindemetode der skal benyttes. Arbejdsprocesserne gennemgås udførligt. For ildens vedkommende: uldsortering, kæmning el. kartning, spinding på ten el. rok og tvinding. Og for hørren: dyrkning og tilberedning, samt de specielle spindemetoder for hør og blå. Endvidere har L. W. en god anvisning på vask af det færdige garn.

Lise Warburgs Spindebog er en fagbog, men bestemt ikke kedelig af den grund. Man mærker igennem hele bogen en kærlighed til emnet og en entusiasme, som gør den spændende, og som gør, at man får lyst til selv at gå i gang. Dertil kommer, at L. W. ind imellem alt det tekniske blander stof af kulturhistorisk art, og ofte med et let provokerende islæt.

Hun underer sig f. eks. over, at den tekstil-faglige forskning er så uinteresseret i sammenhængen mellem materialet, dets behandling og den anvendte spindemetode, og hvor stor betydning den har for det opnåede resultat. L. W. mener, at man tidligere var sig disse faktorer ganske bevidst, men i dag, hvor traditionen for fremstilling af garn til eget forbrug er forsvundet, er den danske uld kedelig og karakterløs. Det behøver den imidlertid ikke at være. I et mindre afsnit om de almindeligste danske fåreracer påpeger L. W. den enkelte races egenskaber og hvilke muligheder, der er for fremstilling af netop det garn, som den pågældende races uld er bedst egnet for. Hun appellerer til fåreværerne om at tænke mere i uld og mindre i kødproduktion.

Som gobelinvæver ved hun, hvor stor en rolle garnet spiller for et smukt arbejde. Sin viden om spinding har L. W. fra den tekstilkyndige Sunniva Lønning, Statens lærerskole i formning, Oslo. Et bedre sted

at lære om uld og spinning, ja, om tekstil i det hele taget, end i det traditionsrige Norge, der producerer noget af verdens fineste garnmateriale for billedvævning, kan vist ikke tænkes.

Når L. W. skriver, at i gammel tid var det en regel, at rendegarnet (trend, kæde) og kamgarn skulle spindes til venstre, S-spinning, mens islæt (skud) og andet blødt garn blev spundet til højre, Z-spinning, har hun måske ret. Den mundtlige overlevering og optegnelserne giver hende ret. Men hvad siger de bevarerede tekstiler? Der foreligger desværre ikke en systematisk gennemgang af nyere tekstilers spindeforhold (med nyere menes fra 1700-årene og frem), der kan be- eller afkræfte, om disse regler er blevet overholdt.

Men hvordan opstod disse regler? Er det materiale og redskab tilsammen, eller tradition, evt. påvirkninger udefra, der har været afgørende. I virkeligheden har materiale og redskab ikke ændret sig meget fra oldtiden til i dag. Uld er stadig hår fra får, og hånden er i princippet den samme. Karter og rok er kommet til i middelalderen. Det betyder en ændret bearbejdning af ulden, men rokken kan ligesom tenen spinde både til venstre og højre.

Det tøj, vi har bevaret fra bronzealderen, er vævet af garn i ren S-spinning. Kombinationen S- og Z-spinning optræder første gang ved vor tidsregnings begyndelse og træffes herefter jævnligt. Op mod vikingetiden er der en tendens til ren Z-spinning. I middelalderen skiftes der igen til kombinationen S- og Z-spinning med sidstnævnte som rending, hvilket er modsat L. W.'s teori. Nyere tid mangler som nævnt, men det kunne være overordentlig interessant at sammenholde den mundtlige overlevering, som L. W. fører videre, med analyseresultater og se, om der viser sig bestemte tendenser. Heri ligger en spændende opgave, og med Lise Warburgs Spindebog i hånden er rette vedkommende hjulpet et stort stykke på vej.

Lise Warburgs Spindebog udkommer 1975 på svensk på Wahlström & Wikstrand's forlag.

Elsø Østergård.

Erik Koed Westergaard: Danske Egnsrætter
Lindhart og Ringhof, København 1974.
263 sider. 136 kr.

Erik Koed Westergaards bog om danske egnsrætter vil være en stor hjælp for de mange, der ude omkring i landet skal rådgive om skik og brug i »gamle dage«. Trangen til at tage sider af et næsten forsvundet folkeligt liv op igen er stor – folkedans, boligindretning osv. – og spørgsmål om folkeretter er talrige. Nu kan man henvise til bogen, der ikke alene omtaler de forskellige egnsrætter, men også giver opskrifter med mål, omhyggelige beskrivelser og gode råd. Det må have været et enormt arbejde både at indsamle og at gennemprøve alle de opskrifter.

Bogen fremlægger et stort materiale i form af opskrifter på retter, som har været sejlivede nok til at klare sig op til vor tid. Det er første gang, en sådan kortlægning er forsøgt, og det er spændende læsning. Især har det været spændende at læse om de egne, som ikke er velkendte for anmelderen. Disse afsnit virker ansporende, de giver lyst til at stille flere spørgsmål, til at bore og til at arbejde videre med detail-problemerne. Derimod giver afsnittene om de egne, som anmelderen er mere fortrolig med, anledning til en række metodiske overvejelser: er materialet repræsentativt, hvor meget kan det bære, er fremlæggelsesformen frugtbar o. l. Det er overvejelser, man gør sig, hver gang man møder værker, der vil kortlægge kulturelementer – tænk blot på bøger som »Danske Bøndergårde«, »Danske Bønders Klædedragt« og mange flere. Bøger af den art giver undertiden en fornemmelse af falsk sikkerhed, og i tilfældet »Danske Egnsrætter« nok så udtalt, fordi bogen giver alt for lidt indblik i kildematerialets tilblivelse. Bogen generaliserer ud fra en række eksempler, som læseren ikke kender. Man kunne have ønsket sig den beskrivende del bygget op omkring konkrete eksempler på de enkelte meddelers opskrifter, deres baggrund såvel personligt som i relation til omgivelserne. Men så havde det været en helt anden bog.

Bogens omslag oplyser, at forfatterens fag er sammenlignende litteratur. Men selv uden denne viden ville man – ud fra bogen

selv – kunne slutte sig til, at dens forfatter ikke er etnolog. Det mærkes som en usikkerhed i behandlingen af de kulturelle sammenhænge, påvirkninger, innovationer o. l.: komplekse fænomener bliver til pittoreske enkelt-tilfælde. Til gengæld indtager forfatteren kilder, som ofte overses, f. eks. selve sproget, og hans eksperimenterende afprøvning af retterne er i sig selv af værdi.

Det er ikke BOGEN om de danske egnsretter, der nu foreligger, men et modigt forsøg på at få skabt et overblik. Forhåbentlig vil den anspore til detaljundersøgelser, for dem mangler vi mange af.

Else-Marie Boyhus.

Ingeborg Christmas-Møller og

Minna Holm Kragelund:

Dagligliv bag dæmningen

Lammefjorden 1873–1973. Gyldendal, København 1974, 187 sider, Ill., kr. 52,00, og **Litteratur om Lammefjorden** Historisk Samfund for Holbæk Amt, Holbæk 1974, 20 sider, kr. 5,00.

I 1873 begyndte udtørringen af Lammefjorden, og 100-års jubilæet har inspireret de to forfattere til at fortælle om de mennesker der fra 1880-erne bosatte sig på den tidligere fjordbund. Der er lagt vægt på – hedder det i Indledningen – at fortælle hvordan fjordboerne levede og lever. Blandt andet vil man søge at besvare besvare spørgsmål som: Hvorfor flyttede de første beboere ud på Lammefjorden – hvor kom de fra – overvandt de begynder-vanskelighederne – hvordan prægede naturen deres hverdag og hvilke muligheder gav og giver Lammefjorden sine beboere? Skildringen er i meget høj grad baseret på interview med et halvt hundrede mennesker, og den er ledsaget af en mængde fortrinlige billeder.

Der lægges ud med et afsnit om Søren Bay, der har taget størsteparten af bogens fotografier, samt med en kort redegørelse for udtørringens historie. Derpå følger det ene af bogens to hovedafsnit: Naturens indflydelse på fjordboernes tilværelse. Her mærker man at forfatterne er på hjemmebane, fagligt – fordi de er etnologer, og geografisk – fordi de stammer fra Lammefjorden.

Man får virkelig en klar fornemmelse af samspillet mellem menneske og natur, og af de muligheder og udfordringer Lammefjorden har budt på. Der er måske rigeligt med gentagelser, men man er glad for at forfatterne med held har bestræbt sig for at give en levende og veloplagt skildring.

Bogens anden del hedder: Nybyggere, og det er den der først og fremmest bygger på samtaler med folk der selv – eller hvis forældre – er flyttet ud på fjorden. Dertil er så føjet mindre afsnit om fjordens skoler, Fårevælle Højskole og den lokale avis. Også denne del er levende og interessant, men – hvad der vel er uundgåeligt – lidt kalejdoskopisk. Efter nogle korte referater af skiftende tiders syn på udtørringsarbejdets betydning sluttet der af med fortegnelser over kilder og fotografier samt registre og et kort.

De sidste afsnit er ubetinget bogens dårligste. Kortet skulle vise »de i bogen omtalte lokaliteter«, men det gør det så langt fra. Man leder tit forgæves. Navne-registret mangler også adskillige af fjordens lokaliteter, og heller ikke alle de personer, der er omtalt i teksten, er kommet med. Gennemgående mangler således de personer, der optræder på fotografierne, selv om deres navne findes i billedteksterne. Kapitlet: Familien på Ingerøen handler om Niels og Marie Andersen – de mangler i registret, og det samme gør Jørgen Mikkelsen, selv om et andet kapitel hedder: Jørgen Mikkelsen på Gislinge Lammefjord. Så er det strax mere forståeligt at sagregistret har mangler, men det er desværre også noget inkonsekvent. Side 163 nævnes at Edmund Pedersens jord ikke egnede sig til gulerødder, men at det gik langt bedre med kartoffelavl. Gulerødderne findes i registret, kartofflerne ikke. Der kunne nævnes mange andre tilsvarende eksempler. Registrerne skal man helst ikke bygge på.

Størst forundring vækker dog listen over utrykte kilder. Her anføres forskellige optegnelser (uden at det fremgår hvor de opbevares), men der nævnes ingen arkivalier. På Landsarkivet for Sjælland kunne man ellers have fundet en del materiale i for eksempel følgende arkiver: Dragsholm birk, Holbæk amt, Adelersborg gods og

Aktieselskabet til Lammefjordens tørlægning. Selvfølgelig skal ethvert arbejde afgrænses, men det skal helst ske på en rimelig og praktisk måde. Ved at gå uden om arkiverne synes forfatterne at have beredt sig selv vanskeligheder, som kunne være undgået. Selve bebyggelsen af fjorden synes skildret på grundlag af de skøder, der mere eller mindre tilfældigt er bevaret hos (en del af) de nuværende ejere. Her havde det været langt nemmere og mere sikkert at gå til det fuldstændige materiale i landsarkivets skøde- og pante-protokoller samt realregistret.

Det spørgsmål forfatterne stillede i indledningen: Hvor kommer nybyggerne fra? – besvares »ganske kort: de kom fra nær og fjern! ... nogle kom fra Jylland, andre fra Fyn, nogle fra Samsø« o. s. v. Det oplyses ikke hvor mange der kom fra hvilken egn, og heller ikke om tilvandringsmønsteret har været uændret gennem flere generationer. Grunden til at der ikke er boret dybere her er nok, at oplysningerne er baseret på hvad meddelelserne – altså kun en brøkdel af fjordens indbyggere – har kunnet fortælle om deres egen og deres forældres herkomst. Her havde der været god grund til også at bygge på (og kontrollere med) folketællingernes komplette materiale. I kirkebøgerne kunne der ligeledes være fundet interessante oplysninger, for eksempel om fjordens beboere i ægteskabelig henseende udgjorde så lukket et miljø, som det i andre henseender ser ud til.

Forfatterne synes åbenbart ikke at sætte pris på arkiver og offentlige samlinger. Det giver sig et par pudsig udslag. Side 155 står »Vi har kun kunnet opspore Hørve Avis for årene 1907–08«. Man undrer sig derfor over, at bogen i sine illustrationer gengiver annoncer fra avisen for årene 1910–12. Gåden opklares delvis via kildelisten, hvoraf det fremgår at årgang 1911–12 findes på Universitetsbiblioteket. Hvad menes der så med, at kun 1907–08 kan opspores? Og hvor stammer annoncerne anno 1910 fra? Side 32 gengives et kort fra 1887, og det oplyses at det befinder sig i privat eje hos Else Pedersen. For at specielt interesserede ikke skal ulejlige Else Pedersen uden grund, burde der være gjort opmærksom på, at det er et trykt

kort, som frit kan besees i en række samlinger.

Den kritik, der her er fremført, antyder begrænsningerne ved den på mange måder udmærkede bog. Man har ikke nogen klar fornemmelse af, hvor meget fremstillingen kunne være beriget og korrigeret, hvis arkivmaterialet var inddraget i undersøgelsen.

De to forfattere har også udsendt et lille hefte med en fortegnelse over Lammefjords-litteratur. Listen rummer 50 titler (i stort set alfabetisk rækkefølge), og der gives en kort orientering om indholdet i hver af de omtalte bøger og artikler. Der er tale om et udvalg af litteratur, og retningsslinjerne er lidt specielle. Man medtager fortrinsvis litteratur »der er tilgængelig gennem de almindelige biblioteker« – men det er vel i princippet alt trykt. Der er iøvrigt medtaget såvel en duplikeret bibliografi som en utrykt rapport. Bøger der behandler hele landet er ikke medtaget, dog anføres »Det danske landbrugs historie«, hvor der er 3 sider om fjordens udtørring. Mere betænkeligt er det, at man principielt udelader »strengt videnskabelig litteratur«, hvad der så egentlig skal forstås ved det. På den baggrund er forfatterne til nr. 10, 18, 19, 21, 24, 25, 42 og 45 måske ikke så glade for at deres bøger er kommet med. Men hvorfor egentlig udelade den videnskabelige litteratur – indeholder den ikke noget af interesse, eller er den for svær at forstå for os der skal bruge litteraturlisten?

Knud Prange.

Margit Mogensen:

Fæstebønderne i Odsherred

Skrifter udgivet af Lokalhistorisk Afdeling nr. 4. København 1974. 212 sider.

De store landboreformer anses i almindelighed for at være en af de mest betydningsfulde begivenheder i dansk landbohistorie, og det er da også denne periode Margit Mogensen giver et bidrag til belysning af i sin bog om fæstebønderne i Odsherred med undertitlen: Studier over sociale og økonomiske forhold ca. 1750–1800. I modsætning til tidligere forfattere,

som især har beskæftiget sig med de ændringer, som landboreformerne gav anledning til, søger Margit Mogensen imidlertid at give en bred skildring af fæstebøndernes livsvilkår, idet hun indrager flest mulige af de forhold, som har været af betydning for deres sociale og især økonomiske status.

Som studieobjekt har forfatteren valgt Odsherred, fordi der her fandtes både privatgods: Dragsholm, og krongods: det tidligere Odsherredske rytterdistrikt, således at der skulle være mulighed for sammenligning mellem forholdene på de to godstyper. Ideen er god, men desværre kan kildematerialet sjældent bære en sådan sammenligning, hvad hun også indrømmer i sine afsluttende bemærkninger.

Perioden 1750 til 1800 er for såvidt velvalgt, da reformlovgivningen i det store og hele falder inden for denne tidsmæssige ramme, men fremstillingen havde nok vundet ved at afgrænsningen var rykket nogle år frem i tiden. I så fald ville læseren ikke flere gange have siddet tilbage med en fornemmelse af at mangle slutningen på historien. Det gælder især virkningerne på fæstebøndernes økonomi af de driftsmæssige forandringer, som faldt i periodens allersidste år, og derfor kun meget usikkert kan spores inden for den tidsmæssige afgrænsning.

Forfatteren har valgt at koncentrere sig om bøndernes forhold, hvad der absolut bidrager til overskueligheden, men den landbohistorisk interesserede kunne godt have ønsket sig, at der var blevet plads til også at medtage den anden vigtige befolkningsgruppe på landet: husmændene. Denne har da også været medtaget i afhandlingens oprindelige skikkelse som specialeopgave i historie ved Københavns Universitet.

Med de forbehold, der er taget ovenfor, giver bogen imidlertid megen nyttig og grundig viden om fæstebøndernes vilkår, ikke alene i Odsherred, men i hele landet, idet der gives meget baggrundsstof om generelle økonomiske og lovgivningsmæssige forhold og, hvor det er muligt, drages sammenligninger med andre landsdele. Indledningsvis gives en kort oversigt over periodens generelle landboforhold og en gennemgang af de to godsters historie

og struktur. Derefter følger et meget vægtigt afsnit om fæsteforhold, hvor der redegøres for så væsentlige ting som årsagerne til gårdenes overgang fra en fæster til en anden, fæsteperiodens længde, i hvilket omfang en gård bortfæstedes inden for familien og for omstændighederne omkring forsiddeiser, d. v. s. de tilfælde, hvor fæsteren blev sat fra gården i utide. Under det sidste punkt får man et udmærket indtryk af den ikke ringe mobilitet, der var mellem gårdmands- og husmandsklassen. Det var nemlig ikke ualmindeligt, at en husmand fæstede en sådan forsiddegård, medens den tidligere gårdfæster derefter ernærede sig som husmand.

Væsentlige for fæstebøndernes økonomiske kår var de skatter og afgifter, de skulle yde. I de to følgende kapitler får man da også en grundig gennemgang af disse forhold lige fra landgilde og hoveri til munderings- og doktor-penge. Til kapitlerne om skatter og afgifter slutter sig endnu to kapitler, som behandler fæstebøndernes restancer og godsejernes eventuelle lån til dem i form af udsæd, heste og kreaturer. Forfatteren fremhæver, at restancernes omfang er en vigtig indikator for fæstebøndernes økonomiske status, og hun kan – naturligvis, fristes man til at sige – påvise en parallellitet mellem restancernes størrelse og antallet af forsiddeiser i et givet år. Som forfatteren bliver læseren slået af datidens fæstebønderes ringe økonomiske margin. En dårlig høst eller en epidemi blandt kvæget kunne på et enkelt år bringe ham fra relativ velstand til yderlig fattigdom.

Margit Mogensen gør også et forsøg på at trænge ind i den enkelte gårds økonomi, men uden særligt held. Dertil er kildematerialet alt for begrænset. Skifteprotokoller og synsforretninger findes kun i ringe omfang. Interessant er det dog, at hun kan sandsynliggøre, at det var hos gårdfæsterne, som drev et andet erhverv ved siden af landbruget, at der findes overskud af betydning ved opgørelsen af dødsboer.

Bogen afsluttes med en oversigt over udskiftningen af Odsherred og et afsnit, hvor hovedresultaterne af hendes undersøgelse trækkes op. Bogen er forsynet

med et fyldigt noteapparat og liste over trykte og utrykte kilder.

I sit forord stiller forfatteren sig den opgave »gennem en analyse af gårdfæsternes forhold i et afgrænset område ... at føje en brøk til den almindelige landbohistorie ...«, og man må sige, at det er lykkedes hende at løse den. Man kan sige, at bogen snarere er rigshistorie på det lokale plan end egentlig lokalhistorie – problemstillinger og synsvinkler er i meget høj grad hentet fra rigshistorien – men som sådan bringer den landbohistorien et godt skridt på vejen hen mod en bedre forståelse af fæstebøndernes vilkår i reformatiden.

Birte Friis.

Otto Blehr: Folketro og Sagnforskning

Universitetsforlaget, Bergen, Oslo, Tromsø. 1974. Pp. 202. N. kr. 48,-.

Otto Blehr er en af de mest teoretisk begavede nordiske folklorister. Hans litterære produktion har i det væsentlige bestået af mindre afhandlinger, som alle har været fyldt til bristepunktet med nye ideer inden for folkeminddeforskningen. Det samme gælder denne hans første større bog om studiet af folketro og sagn. Ifølge forordet er den blevet skrevet færdig i 1970. Der skulle altså gå 4 år, før den blev trykt.

Det er karakteristisk for Otto Blehr som forsker, at han næsten utrætteligt søger at skabe nye folkloristiske arbejdsmetoder, der mere eller mindre er inspireret af socialantropologernes måde at tænke og arbejde på. Han er nemlig mere end kritisk over for de fleste, specielt nordiske folklorister. Han har f. eks. kun få tillovers for deres skrivebordsfilosofien over, hvilke termer man skal bruge inden for sagnstudiet. »Min kritik« skriver Blehr, »kan synes unødvendigt hard om man ikke er klar over den betydning de tillægger termene helt uafhængigt af den nytte bruken af dem kan ha i analysen af et empirisk materiale. Denne nærmest ritualistiske holdning kommer specielt tydelig frem i deres insistering på å benytte termen memorat« (p. 19).

Når man langer så kraftigt ud efter sine kolleger, må man vente sig noget ganske

særligt af Blehrs nye bog. Og den er virkelig på flere punkter unik inden for nordisk sagnforskning.

I sommeren 1969 indsamlede han et omfattende sagnmateriale i egnen omkring Grua på Hadeland i Norge. Han besøgte 60 mennesker, alle i alderen fra 70–75 år, for ingen yngre mennesker fortæller sagn mere. Han optog alle sine samtaler med folk på bånd, og næsten hele sit materiale har han udgivet i bogen (p. 50–192). Ordret har han publiceret, hvad folk har fortalt. Når de tøvede med deres svar eller i deres beretninger, er det også angivet, og man får at vide, hvornår de lo eller foretog sig andre ting. Sine egne spørgsmål har han også taget med. Man har således alle muligheder for at kunne følge Blehr under indsamlingen, og det bør også siges, at alene disse udskrifter af båndene, der fylder næsten $\frac{3}{4}$ af bogen, er særdeles spændende læsning. Man får derigennem et meget nærgående indblik i, hvordan sagn bliver fortalt. Tænk om man havde haft en tilsvarende mulighed for at kunne læse, hvad folk i virkeligheden – altså ordret – havde fortalt Asbjørnsen og hvad Asbjørnsen havde spurgt folk om!

Blehrs 60 Informanter fortæller først og fremmest om hulderjenter, der rent seksuelt er nærgående over for jægere og tømmerhuggere, om nisser, der stjæler hø fra hinandens gårde, og om gengangere. Men de fortæller også mange andre ting. Mest dog om møder de selv eller andre har haft med de overnaturlige.

Hvad folk har fortalt ham, kalder han »folketrofortællinger«. Det drejer sig om ialt 275, og heraf er de 169 fortællinger om egne, om familiemedlemmers, om naboers og om arbejdskammeraters oplevelser. Det vil sige, at 61,5 % af fortællingerne er, hvad Blehr kalder for »samtidsfortællinger«. Begrebet »samtid« er i hans terminologi dels »den tiden Informanten selv har erfart« og dels »den tid han har fået direkte kendskab om af ældre og dermed mener er verificerbar« (p. 27).

Det vil med andre ord sige, at de 61,5 % af de fortællinger, Blehr har publiceret, er særdeles velegnede til en nærmere analyse af folks forhold til de folketroforestillinger, der ligger til grund for fortællin-

gerne. Yderligere er det sådan, at Blehr mener, at hans samling »gir et omtrentlig bilde av hvorledes fortellingene var fordelt geografisk innen undersøkelsesområdet på et tidspunkt da de bakenforliggende forestillingene var mere almene. For går vi ut ifra at informantene ikke har glemt vesentlig av hvad de selv har opplevet eller har hørt av andre, kan vi nemlig med rimelighet hevde at folketrofortellingene er noenlunde representative for dem vi ville ha funnet i området rundt århundredskiftet« (p. 26). Dette kan naturligvis ikke dokumenteres fuldt ut, men det må være Blehrs ret som forsker at opstille en rimelig hypotese.

Med hensyn til kommunikationen av folketroforestillingene, understreger Blehr to væsentlige ting, nemlig at den vertikale og den horisontale kommunikation er bruddt sammen. Den vertikale kommunikation, dvs. hvad de eldre fortalte næste generation om hvad de selv troede og om hvad deres foreldre hadde troet og fortalt, var en forudsætning for, at informanterne »skulle enkultureres til de verdsettningene som kommer til uttrykk i folketrofortellingene« (p. 26). Den horisontale kommunikation, dvs. at folk i samme generation delagtiggjorde hinanden i, hvad de hadde at fortælle, var en forudsætning for at informanterne i langt høyere grad kendte hinandens folketrofortællinger i hele området. I dag er det sådan, at 189 fortællinger – eller 68,7 % af alle de indsamlede fortællinger – kun kendes af én informant. Der er kun én fortælling, som 19 informanter er fælles om. Det vil si, at de 60 gamle informanter på Hadeland ikke snakker ret meget sammen om deres oplevelser. De sidder hver for sig med deres fortællinger.

Traditionsmæssigt er det et tegn på desintegration. Det er klart for enhver, men ved at hævde, at det indsamlede materiale er representativt for situationen omkring 1900, og at de nulevende informanternes fortællinger således også er representative for hele den tid, de har levet i – altså deres »samtid« – prøver Blehr at opstille »en prosessuell og almenyldig forklaringsmodell for den formvariasjon, geografiske distribusjon og levealder slike fortællinger har« (p. 20). Det er hovedideen

i Blehrs kapitel om »Folketrofortællinger sett i lokal sammenheng« (p. 20–39), og det er hans fortjeneste, at han konsekvent gjennomfører sin analyse. Som arbeidsredskap indfører han en række nye termer, og de er alle direkte inspireret af de iagttagelser, han har gjort under indsamlingen i Hadeland, og de kommer til at spille en afgørende rolle under analysen af det indsamlede materiale. Termene er altså ikke utryk for skrivebordsfilosofien.

I bokens andet teoretiske kapittel, som han slet og ret kalder »Sagnforskning« (p. 41–49), kaster han sig ut i et forsøg på at undersøge folketrofortællingernes episke strukturer, som han prøver at bygge en morfologi op over. For klarhedens skyld må det siges, at Blehr definerer sagnforskning som motivforskning, og »med motiv mener jeg helt enkelt de elementer som tilsammen utgjør handlingsforløpet i en fortelling« (p. 42). Et af hans eksempler er følgende motiv, som består af 5 elementer: »Nisser / fra nabogårder / stjeler fôr fra hverandre / møtes / slåss så (høy)spruten står.« Et motiv er – ifølge Blehr – betegnelsen »for relasjonen mellem to eller flere spesifikke elementer som regelmessig optræder sammen i fortællinger« (p. 44). Der findes flere slags elementer, og Blehr lader »elementenes funksjoner i motivet være avgjørende for den morfologi vi bygger op over disse episke strukturer« (p. 45). Hermed søger han i virkeligheten at gøre det samme ved motivene (altså ved det der almindeligvis kaldes sagnene) som Propp har gjort i sine strukturanalyser av eventyrene. Væsentligt ved Blehrs analyse af de episke strukturer er det imidlertid, at han hele tiden har fortællingernes funktion som folketrokommunikation for øje, og derved bliver hans kapittel om »sagnforskning« et tankevekkende supplement til kapitlet om »folketrofortællinger sett i lokal sammenheng«.

Styrken ved Blehrs bog er hans alvorligt gjennomførte analyser av et materiale, han selv har indsamlet, og som han derfor kender ut og ind. Svagheden er, at han i den grad har fylt den med nye ideer, termer, procentberegninger, diagrammer, tabeller, teorier og hypoteser, at man næsten mister overblikket over, hvad det

egentlig er, han gerne vil sige om de 275 folketrofortællinger på Hadeland, som han jo kender bedre end nogen anden! Blehr understreger selv, at hans agt er at opstille et analyseapparat, der er anvendeligt for al sagnforskning og en almen gyldig forklaringsmodel for folketrofortællingers formvariation, geografiske distribution og levealder. At han selv er helt overbevist om, at han har skabt en sådan model og et sådant apparat fremgår med al tydelighed af hans bog. Når man først med stor møje har sat sig ind i hans præmisser, opdager man, at alt i bogen er konsekvent udtænkt. Og hans lyst til at delagtiggøre

andre i sine lagttagelser er også tydeligt nok stor. Man kan ligefrem mærke, hvordan han gør alt for at give en elementær fremstilling, men Blehr har ikke i vuggen fået den gave at kunne disciplinere sine ubændige, teoretiske lyster. Derfor mister man let overblikket over, hvad det egentlig er han vil sige. Synd nok, for der er ingen tvivl om, at Ideerne i denne bog – som nærværende anmeldelse kun har kunnet give et svagt indtryk af – er nogle af de mest væsentlige der i nyere tid er fremkommet inden for nordisk folketro- og sagnforskning.

lørn Piø.

Indsendt litteratur

- BARNES, MICHAEL: DRAUMKVÆDE. Oslo-Bergen-Tromsø 1974.
- BARTH, FREDRIK: RITUAL AND KNOWLEDGE AMONG THE BAKTAMAN OF NEW GUINEA. Oslo 1975.
- BECKER, P. W. & PETERSEN, S. H.: DANSK ATLAS. Udkommet 1831-35. Genudgivet med en efterskrift af John Erichsen. København 1974.
- BRANDT, MARGIT: VINTERGÆK OG SOMMERNAR. Gækkeri for 100 år siden. Strandbergs forlag. 1975.
- CHRISTIE, HÅKON: MIDDELALDEREN BYGGER I TRE. Oslo 1974.
- DRINKING PATTERNS IN HIGHLAND CHIAPAS. A Teamwork Approach to the Study of Semantics through Ethnography. Edited by Henning Siverts. Bergen-Oslo-Tromsø 1973.
- FESTSKRIFT TIL KRISTIAN HALD: NAVNEFORSKNING, DIALEKTOLOGI, SPROGHISTORIE. København 1974. Heri:
Poul Andersen: Hvirvel og Vridel. Et ordgeografisk Tolkingsforsøg.
Johs. Brøndum-Nielsen: Navnet Trælleborg.
Bente Holmberg: Hanghøj og tinghus.
Ella Jensen: Hveghors.
Jørgen Larsen: Navnestoffet i de ældste danske ordbøger.
Kristen Møller: Agerren og agerryg.
Vibeke Kelstrup Nielsen: Legemsdelsbetegnelser før og nu.
Ole Widding: Nogle landgildebenævnelser.
- FOLKEVISER. Et led i en historisk rekonstruktion af en kulturarv. Red. af Steffen Mossin. Pædagogiske arbejdsmapper nr. 2. Kongerslev 1974.
- FOLKLIG DRÄKT. Udgivet af Sigfred Svensson. Lund 1974.
- DANSKE FOLKEMAAL. 20. årg. Udg. af institut for dansk dialektforskning. København 1974-75. Heri:
Finn Køster: Om gammeldags gødningsudkørsel. Optegnelser fra 1974.
L. Gotfredsen: Navneskik på Nordlangeland omkring århundredskiftet.
- GELFER-JØRGENSEN, MIRJAM: DANSK KUNSTHÅNDVÆRK 1730-1850. Rokoko. Klassicisme. København 1973.
- GJÆRDER, PER: NORSKE DRIKKEKAR AV TRE. Bergen-Oslo-Tromsø 1975.
- HALD, KRISTIAN: PERSONNAVN I DANMARK. II. Middelalderen. København 1974.
- JYSK ORDBOG. Bd. I hft. 1-3, udg. af institut for jysk sprog- og kulturforskning under ledelse af Peter Skautrup. Århus 1970.
- LEVY, MORTEN: DEN STÆRKE SLÄTT. Wormianum, Højbjerg 1974.
- LIDÉN, HANS-EMIL: MIDDELALDEREN BYGGER I STEIN. En Innføring i steinhugger- og murerhåndverket i Norge i middelalderen. Oslo 1974.
- LUNDAHL, FLEMMING: BEDSTEFARS OG BEDSTEMORS BARNDOM. København 1972.
- NIELSEN, CHR. B.: PRAKTISK RAADGIVER FOR UDVANDRERE TIL AMERIKA. Udkommet 1871. Genudgivet af Strandbergs forlag 1975.
- NIF NEWSLETTER 4/1974. Vol. 2. Turku 1974.
- NIF NEWSLETTER 1/1975. Vol. 3. Turku 1975.
- NORVEG. Tidsskrift for folkelivsgranskning. Ny serie av Ord og Sed. 17. Oslo-Bergen-Tromsø 1975.
- PETERSEN, PALLE: GRØNLÆNDERNE OG NORDBOERNE. Odense 1974.
- TALVE, ILMAR: SUOMESSA KÄYTETYISTÄ VERIRUOISTA. Referat: Über die finnischen Blutspelsen. Særtryk fra Scripta Ethnologica 30. Turku 1974.
- VANG, ANDERS EVENSEN: GAMLA REGLO Å RISPO IFRÅ VALDRIS. Norsk Folke-minnelags skrifter 111. Oslo-Bergen-Tromsø 1974.
- ÖSTERREICHISCHE ZEITSCHRIFT FÜR VOLKSKUNDE. Neue Serie. Band XXVIII. Gesamtserie Band 77 Heft 4. Wien 1974.

